

جمهوری آذربایجان در صدد دزدیدن شاعر ایرانی الاصل؛ ماجرای اتحاد صهیونیسم و پان ترکیسم علیه نظامی

به مناسبت هفته گرامی‌داشت نظامی- شاعر بزرگ ایران زمین - نشست‌ی در شهر ارومیه و به میزبانی «کتابخانه بامداد ارومیه» برگزار شد.

به گزارش آران نیوز به نقل از عرشه، صالح خشنودپور طلائی در عصر ایران نوشت: به مناسبت هفته گرامی‌داشت نظامی- شاعر بزرگ ایران زمین - نشست‌ی در شهر ارومیه و به میزبانی «کتابخانه بامداد ارومیه» برگزار شد. در این نشست که با استقبال قابل توجه اهل ادب ارومیه مواجه شد مصطفی قلی زاده علیار- نویسنده و پژوهش گر -، دکتر سعید سلیمان پور -شاعر و مدرس دانشگاه- و دکتر سجاد آیدنلو -استاد دانشگاه و شاهنامه شناس- به سخنرانی پرداختند.

تلاش جمهوری آذربایجان برای مصادره نظامی

موضوع سخنرانی مصطفی قلیزاده علیار به تحریفات و جوهرهایی که کشور جمهوری آذربایجان بر نظامی روا می‌دارد اختصاص داشت. این پژوهش گر حوزه تاریخ و ادبیات با اشاره به حضور خود در این کشور و مشاهده تحریفات از نزدیک، بیان داشت دولت باکو با طراحی صهیونیست‌ها و ترکیه و جریان پان تورانیسم همواره تلاش کرده است که نظامی را به عنوان یک «شاعر ترک» به جهان معرفی کند.

وی گفت: البته این سیاست‌های دولت باکو فقط به نظامی خلاصه نمی‌شود بلکه حتی در به نام زدن انواع میراث ایرانی به نام کشور خود نیز شامل می‌شود؛ به طوری که سال گذشته حتی ورزش پهلوانی و چوگان را نیز در یونسکو به نام خود ثبت کردند. البته ما مشکلی با ثبت ورزش پهلوانی به نام آذربایجان نداریم، اما باید توجه داشت که اگر این طور باشد، آذربایجان نیز بنا بر اسناد متقن تاریخی متعلق به ایران است.

این پژوهش گر در عین این که یادآور شد خوش بختانه دولت باکو تاکنون موفق نشده نظامی را در یونسکو به نام خود ثبت کند اما هشدار داد با توجه به اینکه بسیار پنهانی و به شدت قدرتمند در این زمینه کار می‌کند، می‌توان با اطمینان گفت متأسفانه در دست یابی به این هدف نیز موفق خواهد شد. متأسفانه در این زمینه دولت مردان و نمایندگان مجلس ما از این مسأله خطیر درک کافی ندارند و از سویی فرهیختگان ما نیز امکان کار چندانی در این باره ندارند؛ دانشگاه‌ها، روحانیت، ائمه جمعه و رسانه‌های کشور نیز حساسیت زیادی در این مورد نشان نمی‌دهند.

شاعر و پژوهشگر ارومیه ای در ادامه به تشریح مغالطه‌ای پرداخت که ملیت نظامی را با توجه به محل تولد او تحریف می‌کنند. وی توضیح داد: در زمانی که در جمهوری آذربایجان بودم، برخی از اهل ادب و سیاست این کشور به من مراجعه می‌کردند و می‌گفتند: نظامی اهل گنجه است و گنجه هم متعلق به ما. پس چرا شما اصرار دارید که او شاعری ایرانی و فارسی زبان است؟

من به آنها توضیح می‌دادم که این یک مغالطه عامیانه است؛ زیرا تعلق امروزین گنجه به جمهوری آذربایجان ملاک نیست، بلکه زمان زیست فرد، ملاک تعلق اهل یک خطه به یک ملیت است. گنجه در آن زمان متعلق به ایران بوده و نظامی خودش بارها این امر را در اشعارش تأکید کرده است. مثلاً در بیت مشهور «همه عالم تن است و ایران دل / نیست گوینده زین قیاس خجل». البته که حکمت حکیم نظامی و همه حکمای ایران زمین متعلق به تمامی بشریت است و همه می‌توانند از آن بهره مند شوند، اما این واقعیت که افتخار داشتن چنین حکمایی متعلق به ایران و ایرانیان است، قابل چشم پوشی نیست.

دیوان ترکی نظامی، اثری جعلی است

مصطفی قلیزاد علیار در ادامه با تأکید بر جعلی بودن «دیوان ترکی نظامی» افزود: زبان بسیار ساده و اشعار متوسط آن کاملاً مشخص می‌کند که جعلی است و اشعار آن با زبان امروز است نه هشت قرن پیش! البته برخی از محققان ایرانی نیز با کم توجهی در این زمینه، دچار اشتباه شده‌اند و این دیوان را بدون پژوهش و تحقیق، در ایران با نام «دیوان ترکی نظامی» چاپ کرده‌اند.

کاری که خوش بختانه متولیان آن بلافاصله متوجه اشتباه خود شدند اما جریان پان ترکیسم این

قضیه را تا به امروز کش داده و همچنان نیز تبلیغ می‌کند. لازم به ذکر است بحث ما دربارهٔ این موضوعات، به خاطر نژاد و مواردی از این دست نیست؛ چنانکه همهٔ انسان‌ها، ترک، عرب و ... برای ما عزیز و محترم‌اند اما بحث بر سر این است که با این عناوین، برخی می‌خواهند علیه ایران کار کنند و تاریخ را تحریف کنند.

موضوع بعدی سخنان این پژوهش‌گر تاریخ و ادبیات، تلاش دولت باکو در برچیدن اشعار فارسی نظامی از مقبرهٔ این شاعر ایرانی بود. وی بیان کرد: در سال ۱۳۸۶ من در سفری که به جمهوری آذربایجان داشتم از نزدیک دیده‌ام دولت این کشور تمامی سردرها و کتیبه‌های ارزشمند فارسی را نابود می‌کنند و آنها را با الفبای لاتین ترکی جایگزین می‌کنند.

به همین خاطر من همان زمان طرحی دادم که دست کم از تمامی این آثار عکس برداری کنیم و خوش بختانه این کار انجام گرفت. در سال ۱۳۹۱ که به این کشور سفر کردم دیدم اشعار فارسی به خط زیبای نستعلیق را از مقبرهٔ نظامی کنده‌اند و جای آنها را با اشعار ترکی با الفبای لاتین پر کرده‌اند! این فضاسازی برای این است که گردش‌گرانی که از کشورهای دیگر می‌آیند با دیدن این آثار فکر کنند نظامی یک شاعر ترکی سرا و اهل جمهوری آذربایجان بوده است!

اتحاد صهیونیسم و پان‌ترکیسم برای مصادرهٔ نظامی و ابلیس‌سازی از ایران و ایرانی

قلی‌زاده‌علیار در پایان سخنانش جمع‌بندی کرد که جریان پان‌ترکیسم در جمهوری آذربایجان، ترکیه و ایران در تلاش است تا نظامی را به عنوان شاعری ترک و اهل جمهوری آذربایجان معرفی کنند. حتی در این راه، دولت باکو نسبت به ایران کینه در دل‌ها می‌کارد و به تعبیر سیاسیون «ابلیس‌تراشی» (demonization) علیه ایران و ایرانیان می‌کند.

وی گفت: در سال ۱۳۷۵ که برای اولین بار برای مأموریت فرهنگی به نخجوان اعزام شدم، اثری به من در مورد شخصیت‌های این کشور دادند که در آن، بسیاری از شخصیت‌های ایرانی مانند شیخ محمد خیابانی به عنوان دشمن «ملت ترک آذربایجان» درج شده بودند. از دولت مردان، مجلس و دفتر مقام معظم رهبری می‌خواهیم دربارهٔ این مسألهٔ خطیر بیش از پیش حساسیت داشته باشند.

قلی‌زاده همچنین ضمن اشاره به تلاش‌های جمهوری آذربایجان برای مصادرهٔ میراث ملموس و ناملموس ایران تأکید کرد دولت باکو در این راه، هم با صهیونیست‌ها همکاری دارد و هم پول زیاد حاصل از نفت خود را به کار گرفته که این هدف خود را به راحتی جلو ببرد. به عنوان نمونه، چند سال پیش پول هنگفتی که به شهردار شهر رُم ایتالیا داد تا مجسمهٔ نظامی را در این شهر نصب و زیر آن بنویسند: نظامی، شاعر بزرگ ترک آذربایجان!

قلی‌پیزاده‌علیار در ادامه گفت: وزیر فرهنگ دولت جمهوری آذربایجان سه سال پیش مصاحبه و اذعان کرده «ما با اینکه نظامی به چه زبانی شعر گفته و اهل کجا بوده، تَسَبُّح چه بوده، منابع تاریخی در مورد او چه گفته و خودش دربارهٔ خودش چه گفته کاری نداریم؛ بلکه ما می‌خواهیم دو موضوع را در جهان به طُرُق مختلف اثبات کنیم: یکی اینکه نظامی ترک بوده و دیگری اینکه اهل جمهوری آذربایجان بوده است و در این راه در حالی که نظامی یک شاعر ایرانی و فارسی‌گو نیست، ایران مانع ماست و به ما خیانت می‌کند!» این سخنان صریح، نهایت وقاحت و پُرویی این مقام دولت باکو را می‌رساند.

نظامی قلّه منظومه سرایی در شعر و ادب فارسی است

دکتر سعید سلیمان‌پور، شاعر و مدرس دانشگاه سخنران بعدی نشست بود که در دو بخش سخنان خود را بیان کرد. در بخش اول، به جایگاه ادبی بی‌نظیر نظامی و خودآگاهی او بر این امر پرداخت و تشریح کرد: مقبولیت عام یک مولفهٔ مهم برای نقد ادبی آثار، حتی در رویکردهای نوین نقد ادبی است. از این نظر نظامی را می‌توان شاعری در قلّه در نظر گرفت. در منظومه سرایی نیز تاکنون کسی را نزدیک به نظامی نمی‌توان دانست.

صرف نظر از شاعران میان‌مایه، ما حتی اگر چهره‌های شاخص ادب فارسی در این زمینه را بررسی کنیم، اهمیت نظامی به خوبی نمایان می‌شود. به عنوان مثال در این دسته و از بین تقلیدهای بسیاری که از نظامی شده، می‌توان به «هفت اورنگ» جامی، امیرخسرو دهلوی و «سعدی هندوستان» اشاره کرد که جملگی اینها به گرد پای نظامی هم نرسیده‌اند.

در بین این تقلیدها البته از دو نوع تقلید متفاوت نیز می‌توان نام برد؛ یکی متعلق به فضولی بغدادی در «لیلی و مجنون» که در قالب و زبان آن تغییراتی داده است و دیگری «محمدحسن زلالی

خوانساری» شاعر عصر صفوی، که امروزه گمنام است، اما من کار او را بسیار بزرگ و مبتکرانه می دانم.

تا قرن هشتم، هیچ شاعر ترکی سرایی در مناطق آذربایجان و اران و شروان نداریم

بخش دوم سخنان شاعر و ادبیات پژوه ارومیه ای به مسأله تحریف هویتی نظامی اختصاص داشت. سلیمان پور در این باره تأکید کرد که این مسأله که «نظامی شاعری ترک بوده است»، بحث بسیار تاسف برانگیزی است که در سال های اخیر مطرح شده است. همان طور که ما ایرانیان حساسیت بسیار زیادی بر تمامیت ارضی کشور عزیزمان ایران داریم، باید مسائلی مانند تصاحب یک شاعر ایرانی همچون نظامی را نیز تجاوز و دست درازی به تمامیت فرهنگی و تاریخی ایران عزیز تلقی کنیم. بی تفاوتی و پذیرش این تحریفات، کل تاریخ و فرهنگ کشور را زیر سوال می برد.

دکتر سعید سلیمان پور در ادامه با اشاره ضمنی به جریان های باورمند به ایدئولوژی پان ترکیسم، افزود: بنده در فضای مجازی و واقعی بارها به اشکال گوناگون دوستانه با این افراد مدعی بحث کرده ام؛ اما متأسفانه اینها نه علم را می پذیرند، نه تاریخ و مستندات متقن ادبی را و نه از میزانی منطقی برخوردارند که بتوانند مدعای خود را دست کم به صورت منطقی تبیین کنند.

نکته ای که من همواره از این افراد پرسیده ام این است که اگر شما می گوئید زبان آذربایجان و اران و شروان، از هزاران سال پیش ترکی بوده است، تا قرن هشتم هجری سه دیوان ترکی برایم نام ببرید! بعد کار را ساده تر کردم و فقط یک دیوان خواستم؛ سپس از آنها خواستم که تا قرن هشت دست کم بگویند در فلان کتاب، شاعری بوده است در این مناطق چهار بیت به ترکی سروده است! هر زمان که توانستید اینها را بیاورید می توانید ادعا کنید که زبان آذربایجان و اران و نظامی نیز در آن زمان ها ترکی بوده است.

کتاب نزه المجالس به تنهایی می تواند طومار دعاوی دروغین این جریان را در هم بپیچید؛ این کتاب مربوط به قرن هفتم، مشتمل بر حدود ۳۰۰ رباعی از حدود ۱۵۰ شاعر قرن پنج تا هفت مناطق آذربایجان و اران و شروان است؛ در این بین، حتی یک بیت به زبان ترکی نمی بینید. در تمامی دانشنامه های معتبر جهان نیز هیچ کجا نمی بینید نوشته باشد نظامی شاعری ترکی سرا بوده است؛ جز در قرن اخیر که این بحث به موضوعی سیاسی تبدیل شده است. در نتیجه همه ما موظفیم که نسبت به این مسائل حساس باشیم، چراکه پشت این مسائل علاوه بر خباثت های سیاسی، ناآگاهی برخی افراد نیز دخیل است و در نتیجه باید در این باره روشنگری نیز انجام دهیم.

پس از قرآن، شاهنامه پرتاثیرترین متن در تاریخ ادبیات ایران بوده است

سخنران پایانی نشست روز گرامیداشت نظامی، دکتر سجاد آیدنلو، شاهنامه شناس و استاد برجسته زبان و ادب فارسی بود. آیدنلو موضوع بخش نخست سخنرانی خود را «نظامی و فردوسی و شاهنامه» عنوان کرد و افزود: به دلیل جایگاه بسیار والای فردوسی و شاهنامه در تاریخ فرهنگی، ادبی و اجتماعی ایران، به جرات می توان گفت پس از قرآن کریم، پرتاثیرترین متن در تاریخ فرهنگ و ادبیات ایران، شاهنامه فردوسی است و در این سخن هیچ مبالغه ای نیست.

به همین دلیل، طبعاً نظامی گنجوی نیز تحت تاثیر شاهنامه و فردوسی بوده است. نظامی در چندین جا با القاب و صفاتی از فردوسی یاد کرده است: «دانای طوس»، «حکیم»، «چابک اندیشه»، «سخن سنج ترازو به دست» و «مرد ایزد شناس» از این جمله است.

یا در بیتی دیگر: «زت اریخ ها چون گرفتم قیاس / هم ازنامه مرد ایزد شناس»؛ در این بیت، تعبیر «مرد ایزدشناس» برای ما بسیار قابل تأمل است. این نشان می دهد که نظامی چنان به محتوای شاهنامه تسلط داشته که جهان بینی توحیدی و یزدانی فردوسی را به خوبی شناخته و چنین تعبیری را برای او به کار برده است. اینها و موارد متعددی مانند آن، اثبات می کند که شعرای آذربایجان، اران و شروان و محیط ادبی و فرهنگی این مناطق از دیرباز، شاهنامه گرا و شاهنامه دوست بوده و بخشی از مهم ترین و دقیق ترین تلمیحات شاهنامه ای تاریخ ادب پارسی در منظومه های شاعران مربوط به این مناطق بوده است.